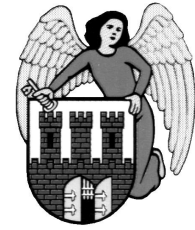

Leiden - Toruń

2007
1

Nieuwsbrief van de Stichting Stedenband Leiden - Toruń Impressies van moderne ontwikkelingen in Polen

TEN GELEIDE

Voor alle mensen in Leiden en wijde omgeving die betrokken zijn bij de stedenband met de Poolse zusterstad Toruń, ligt hier een nieuwe aflevering van de Nieuwsbrief van de Stichting Stedenband Leiden-Toruń. De enige van dit jaar, maar dubbeldik.

De meeste artikelen gaan over de recente herfstreis van een forse Leidse delegatie naar Toruń. Met veel informatie over bezoeken aan collega-instellingen.

De redactie vindt dit accent op de reisbelevissen geen bezwaar, integendeel.

Uitwisseling van kennis en ervaringen speelt een sleutelrol in de contacten tussen de twee steden.

Veel dank is de redactie verschuldigd aan Ton Uijl, die niet alleen wederom een perfecte reisleider bleek, maar ook de redacteurs veel werk uit handen heeft genomen door al in de bus concrete afspraken met deze en gene te maken over het aanleveren van kopij.

Jan van Hulst verzorgde tot voor kort de layout van het

blad, maar wegens drukke werkzaamheden moest hij deze klus overdragen aan de huidige redactie en in het bijzonder Bram Pater, die binnen de beperkte ruimte van het blad eindeloos in de weer is geweest om de juiste illustraties op de juiste plaats te krijgen.

Ten slotte wijzen wij gaarne op het jubileumjaar 2008: twintig jaar stedenband met Toruń. De voorbereiding van dit jubileum is in volle gang en het voorjaarsnummer van deze Nieuwsbrief zal hier ruim aandacht aan besteden. Wij wachten de komende winter graag ook Uw herinneringen en opinies af. ☺

MET TWEE BUSSEN NAAR TORUŃ

De stedenband Leiden Toruń bestaat dit jaar 19 jaar. De contacten die in 1988 zijn ontstaan tussen bewoners van beide steden, groeien nog steeds. Het lijkt zelfs wel of ze ieder jaar beter en gevarieerder worden. Nadat wij afgelopen mei een delegatie uit Toruń hadden mogen ontvangen, was het in de herfstvakantie de beurt aan geïnteresseerde Leidenaars om hun Poolse zusterstad te bezoeken.

Lekkere soep (*zurek*, voor beginners)

Op dinsdagavond 23 oktober vertrokken twee bussen naar Toruń. Net als andere jaren hadden afgevaardigden van diverse Leidse maatschappelijke en culturele organisaties zich aangemeld om deze reis mee te maken. De reis is lang, maar de ontvangst in Toruń maakt altijd alles weer goed. Ook dit jaar weer. We werden op woensdag ontvangen met broodjes en lekkere soep (*zurek*, voor de kenners), en vertrokken daarna naar de gastgezinnen of hotels.

De volgende dag, donderdag, hadden diverse groepen afspraken, die door onze collega's van de stedenband in Toruń waren gemaakt. Er werden onder meer onderwijsinstellingen bezocht, de Hortus Botanicus, en instellingen voor jeugdzorg.

Vertegenwoordigers van het Leidse C.O.C. hadden contacten met de lokale homobeweging.

In de avond stond het optreden van het jongerenkoor van Wim de Ru, zangdocent aan de Streekmuziekschool Leiden, op het programma. In de mooiste concertzaal van Toruń (Dom Artusa) zongen zij een repertoire van klassieke, Poolse volksmuziek en musicalmuziek.

Voor de Leidenaren was dit optreden een van de hoogtepunten van het driedaagse verblijf.

Vrijdagmiddag werden we ontvangen door de burgemeester van de stad, die na de diverse toespraakjes een prachtige aquarel van het poortgebouw als geschenk gaf aan Marion van Dongen als vertegenwoordiger van de gemeenteraad van Leiden. Onze eigen stad heeft met het geven van bloembollen ervoor gezorgd dat Toruń er het komende voorjaar weer fleurig bij staat.

Op vrijdagavond was een optreden gepland van Cees van Wetten. Hij zou, begeleid door Dick Dallinga als pianist, allerlei liedjes zingen. De pianist was helaas op het laatste moment ziek geworden, zodat Cees zonder begeleider op reis ging. Tijdens de reis bleek dat de bus-

chauffeur een gitaar meegenomen had en van dezelfde muziek houdt als Cees. Een nieuw duo was geboren. In een van de vele muziekkelders in Toruń werd tot genoegen van Leidenaren en Polen door beide heren een muzikaal optreden verzorgd. Enkele Poolse aanwezigen vroegen zelfs om een verzoeknummer, tulpen uit Amsterdam.

De resterende vrije tijd werd gevuld met uitstapjes naar een drukkerijmuseum, het Copernicuseum, het *pierniki* (koekjes) museum, en een kuuroord. Het afscheid was zoals gebruikelijk weer veel en lekker eten, veel praten en een laatste optreden van het jongerenkoor in de tuin van het poortgebouw.

Tijdens de terugreis valt het altijd weer op hoe de mensen hebben genoten van de reis en de contacten in Toruń. 🍷

Greet Dusseldorp

Koos Huismanprijs

Ter herinnering aan Koos Huisman, bij leven koster van de Regenboogkerk en actief lid van onze werkgroep, wordt elk jaar de zogenaamde Koos Huismanprijs uitgereikt. De prijs gaat naar personen of organisaties die zich verdienstelijk hebben gemaakt voor de stedenband Leiden-Toruń.

Dit jaar is de prijs tijdens de ontmoetingsavond voor de achterban uitgereikt aan twee families, Boogmans en Paling. Beide zijn acht keer gastgezin geweest voor Poolse gasten uit Toruń. Ten overstaan van de 75 aanwezigen kregen ze een oorkonde en een tas met producten uit Toruń. Gastgezinnen vormen het fundament van onze stedenband. De huisvesting van Poolse gasten bij gastgezinnen zorgt voor een warme

kennismaking met Leiden en zijn inwoners. Kennismaken met elkaars gewoonten en eigenaardigheden over en weer vormt de basis van de stedenbandgedachte. Met het uitreiken van deze prijs aan de families Boogmans en Paling willen we onze waardering tot uitdrukking brengen aan alle gastgezinnen die jaarlijks zorgen voor een succesvolle ontvangst van de Poolse gasten. 🍷

Jan Dirk Binnendijk

Roze samenwerking lijkt olievlek

Een politieke omwenteling was het misschien, maar de nieuwe Poolse regering onder leiding van premier Tusk heeft niet geleid tot een juichstemming onder de roze Poolse kiezers. Discriminerende en haatdragende opmerkingen jegens homo's worden weliswaar niet meer verwacht van het nieuwe liberaal conservatieve bewind, maar de deur naar homo-emancipatie en gelijkberechtiging lijkt nog geenszins te worden opengezet de komende jaren. Daarmee zouden Tusk en consorten zich in het conservatieve land te populair maken onder het electoraat. De Poolse homobeweging knokt dus gewoon door als voorheen.

Er is nog veel werk te doen voor meer sociale acceptatie van seksuele diversiteit. Ook KPH Toruń (de regionale afdeling van de Campagne Tegen Homofobie) laat van zich horen, daarin nauwlettend gevolgd en waar nodig gesteund door COC Leiden.

Nog maar kort geleden (half november) vond een groot meerdaags homofestival plaats in Toruń. Het droeg de naam Queer Fest-2, want de jonge organisatie zette een dergelijke manifestatie ook al in het eerste jaar van haar

bestaan (2006) op touw. Queer Fest-2 bundelde debatten, films, optredens en bands; niet alleen ter vermaak van de roze gemeenschap in de regio Toruń en daarbuiten, maar vooral ook om het onderwerp van homo-emancipatie weer eens duidelijk op de kaart te krijgen bij de rest van de bevolking. De financiën voor het evenement werden voornamelijk betrokken uit een Nederlands fonds (XminY). Nederland lijkt goed te grossieren in initiatieven ter ondersteuning van dit soort activiteiten in

het buitenland. Ook vorig jaar werden euro's uit de Lage Landen losgeweekt.

KPH Toruń is daarnaast druk met een grote postercampagne die via de reclameplaatsen in de stadsbussen het brede publiek en de eigen achterban moet duidelijk maken dat lesbo's en homo's alom zijn vertegenwoordigd in de Poolse samenleving; weliswaar meestal niet zichtbaar, en dus in grotere aantallen dan men denkt. "Uw advocaat?", "Je leraar?"; "Je huisgenoot?".

KPH richt zich hierbij ook op de nabije steden Bydgoszcz en Grudziądz, en zelfs ook op Szczecin en Gdańsk. Het geld hiervoor werd in juni dit jaar in Bergen op Zoom bij elkaar gebracht door een collecte tijdens de oecumenische kerkdienst die ieder jaar het startschot vormt van de Roze Zaterdag. De blijde verbazing in Toruń was (overigens begrijpelijk) zeer groot toen er nota bene uit kerkelijke kring steun werd ontvangen.

De donatie van Roze Zaterdag was een direct gevolg van de samenwerking tussen COC Leiden en KPH Toruń.

COC Leiden heeft zich in Nederland het afgelopen jaar sterk gemaakt voor de succesvolle interactie tussen de homobelangenorganisaties in de beide steden. Bergen op Zoom kreeg daar lucht van en de 'collectedeal' was toen zo gesloten. COC Leiden ziet zijn taak ambassadeur van Pools-Nederlandse samenwerking serieus, daartoe gemotiveerd door zelf ervaren wederzijdse voordelen en motivatie. Samen met COC Haaglanden, dat reeds

banden onderhield met Warschau, is inmiddels ook COC Rotterdam zover gekregen om zich op Gdańsk te gaan richten. De drie COC's organiseren dit najaar ook een gezamenlijke geldinzamelingsactie ter ondersteuning van regionale groepen in Polen en corresponderen met de ministers van Buitenlandse Zaken en Onderwijs om homokwesties in dit verband onder hun aandacht te brengen. Verder informeerde COC Leiden dit najaar europarlementariër Sophie in 't Veld over het gedane werk. En de Gedeputeerde Staten van Gelderland werd gewezen op de mogelijke invulling van hun provinciale band met Lubelskie (regio Lublin) op het maatschappelijk terrein van seksuele diversiteit.

In Polen wordt de Leids-Toruńse samenwerking door het landelijk bestuur van KPH in Warschau als belangrijke reden gezien voor het zoeken naar vergelijkbare verbanden voor de overige steden met een KPH-afdeling. Niets dan goed nieuws, lijkt het wel.

Het pad van KPH Toruń gaat echter niet alleen over rozen. Bij het laatste bezoek in oktober bleek dat het organiseren van de vele activiteiten ook zijn tol eist van een club vrijwilligers. Teveel hooi op de vork? Taken wel goed verdeeld? Vrijwilligers wel voldoende gemotiveerd? Hun onzekerheden werden openlijk met de COC-ers gedeeld. Een luisterend oor bleek weer belangrijk, net als de spiegel die figuurlijk kon worden voorhouden. Door middel van een workshop over vrijwilligersmanagement werd getracht het inzicht in de eigen organisatie verder te vergroten. "Keep up the good work guys" en "houdt de moed erin".

Maar gelukkig was er tijdens het bezoek ook weer veel ruimte voor minder serieuze zaken. Want met werken alleen wordt deze samenwerking niet gevoed. We vierden ook feest met onze vrienden, aten pierogi en dronken bier, slenterden keuvelend door de straten. "Zien we elkaar snel weer?"

Maarten Bergwerff
Werkgroep Buitenland
COC Leiden

Leiden - Toruń een wereld van verschil

Toen we in Polen aankwamen, leek het net Nederland van vijftig jaar geleden. Maar toch merkte je sterke westerse invloeden. We reden over heuvelweggetjes, we kwamen langs vervallen boerderijen en bij de eerste busstop kwamen we zelfs een oldtimer tegen. Aangekomen in Toruń, werd ons beeld van de stad er niet beter op. We zagen grote vervallen flats en kleine straatjes. We mochten in een wat vervallen gebouw gaan eten. Iedereen had honger en het eten was erg lekker.

Daarna was het tijd om afscheid te nemen, want iedereen ging met iemand anders mee, want we zaten allemaal in andere gastgezinnen. Ik ging met een jongen van mijn leeftijd mee, waarvan ik hoopte dat ik hem

aardig zou vinden. Ik kwam opeens in een auto die je niet verwachtte in Polen aan te treffen. Gewoon een hele luxe auto, die je net zo goed in Nederland kan kopen. Tot mijn verbazing sprak de vader vloeiend Engels. Die

eerste avond ving ik al een glimp van hun gastvrijheid op, want ik was nog maar net binnen, of er stond een bord met pannenkoeken voor me. Ook de moeder bleek vloeiend Engels te spreken, ze was zelfs docent Engels. Ze bleken in Engeland gewoond te hebben.

Mijn correspondent sprak een stuk minder Engels. Dat was wel leuk, want we waren soms een paar minuten bezig om iets uit te leggen. Ik zag die avond nog meer westerse invloeden, want we gingen naar een hele grote Media Markt-keten. De jongen had zelfs zijn hele kamer afgestaan aan mij en ik viel, ook al had ik geen gordijnen, als een blok in slaap.

De volgende morgen gingen we met de bus naar zijn school en zagen we de rest van het koor weer. We kregen een rondleiding door een prachtige muziekschool. Het was daar niet alleen een muziekschool, maar ook een gewone school. Dus je had bijv. eerst pianoles en daarna wiskunde. In elk lokaal stond wel weer een piano, wat je natuurlijk niet verwacht in een land als Polen.

Die middag kregen we een eerste indruk van de stad, wat er een stuk levendiger en mooier uit zag dan we eerst dachten.

's Avonds hadden we een concert in een barokke zaal, versierd met allemaal tierelantijnen. De gastvrijheid in de gezinnen werd steeds groter en je kreeg elke 5 minuten te horen: "Do you want something?"

Vrijdag gingen we eerst naar een kuuroord en daarna kregen we stad van de beste kant te zien. Na deze 'Guided Tour' kregen we nog een toespraak van de burgemeester van Toruń en een paar Leidenaren. Hier

moesten we ook nog een keer zingen.

De dagen vlogen voorbij en we hadden nog maar één dag. Wat was begonnen met wat gehakkel en gestamel in het Engels eindigde in een goede vriendschap. We moesten beloven dat we nog een keer zouden terugkomen.

Copernicushuis

De laatste dag mochten we in het Copernicushuis, de bekende sterrenkundige uit Toruń, typisch Poolse koekjes maken. We kwamen elke minuut dichterbij het afscheid. 's Avonds was het zo ver. De Polen keerden huiswaarts en wij uiteindelijk ook. We waren liever iets langer gebleven, maar na enkele minuten waren de laatste lichtpuntjes van de stad verdwenen. 🍪

Martijn Otten

De reis naar Toruń

Vrolijk, nieuwsgierig, maar toch ook wel een beetje zenuwachtig stapte ik dinsdag 23 oktober de bus in. Zenuwachtig, want wat is Polen eigenlijk voor een land? Vast heel koud, maar eigenlijk had ik geen idee. Het was een hele opluchting om na zo'n 18 uur aan te komen in Toruń; want wat een mooie stad is dat!

Bovendien was de ontvangst hartstikke leuk: de mensen zijn gastvrij, ontspannen en gezellig! De zenuwen kwamen weer terug toen we verzamelden om onze gastgezinnen te ontmoeten. Dat is natuurlijk altijd spannend; zijn ze aardig? Spreken ze Engels? In wat voor een huis wonen ze? Mijn zenuwen waren nergens voor nodig, want de mensen waar ik die dagen bij mocht logeren waren heel erg aardig. Onder andere een meisje van mijn leeftijd, die mij die avond nog de stad heeft laten zien.

De volgende dag kregen we een rondleiding door de muziekschool, die heel anders is dan het gebouw in Leiden. We hebben daar met Poolse kinderen allerlei spellen gedaan. Poolse spelletjes die wij nogal apart vonden, maar ook het oer-Hollandse stoelendansen, dat ze in Polen dus ook kennen.

Die avond mochten we zingen in een prachtige zaal.

Eerst hadden de Poolse koren een programma, daarna was ons koor aan de beurt. We stonden behoorlijk nerveus te wachten in de gang, want wij waren erg onder de indruk van het optreden van de twee andere koren. Maar het was een hele leuke ervaring om eens in zo'n mooi gebouw te zingen.

Op vrijdag stond voor ons een bezoek aan het kuuroord 'Ciechocinek' op het programma. Het was niet helemaal wat wij van een kuuroord verwacht hadden, maar het was een leuke ochtend. Die middag hebben we als koor een rondleiding door de stad gekregen waarbij we onder andere langs de kerk, de ruïne en het beeld van de violist met de kikkers kwamen.

Daarna de officiële ontvangst in 'Het huis onder de ster', alweer zo'n mooi gebouw, waar we natuurlijk een aantal stukken gezongen hebben.

Na het avondeten in een restaurantje met het hele koor

werd ik met een aantal andere koorleden meegenomen, door onze Poolse vrienden natuurlijk, naar een cafeetje

waar we ontzettend gelachen hebben om de manier waarop Polen Nederlands probeerden te spreken. En omgekeerd natuurlijk.

Zaterdagochtend realiseerde ik mij plotseling dat de laatste dag van ons verblijf in Toruń alweer was aangebroken. Het bezichtigen van het Copernicushuis stond op het programma. Ik vond het heel interessant, maar het maken van Toruńse peperkoek vond iedereen toch wel heel leuk!

Na dit bezoek werd ik wederom door mijn gastmeisje opgehaald om naar een winkelcentrum te gaan, dat natuurlijk vernoemd is naar Copernicus, en waar zij mij van alles geleerd heeft over Poolse muziek.

Later die middag brak het onvermijdelijke, vervelende moment aan: tassen inpakken en vertrekken. Het afscheidsfeest was natuurlijk gezellig en ik heb ook ontzettend genoten toen wij daar op de muur, Poolse en Nederlandse mensen, met fakkels in de hand, stonden te zingen. Maar aan alle mooie reizen komt een einde en ik moest helaas afscheid nemen van het meisje met wie ik een paar hele leuke dagen had gehad.

Al met al was de Toruń-reis ontzettend leuk. Hopelijk is het verhaal waar, dat als je de kikkers bij de violist aangeraakt hebt, je ooit zult terugkeren naar Toruń. Want behalve mooie herinneringen en veel foto's heb ik ook een aantal vrienden gemaakt, waarmee ik nog steeds veel contact heb en ik hoop dat ik ze ooit nog zal opzoeken. 🐸

Pipi Drijfhout (17)

Mijn Jeugdkoor in Toruń

Met mijn jeugdkoor van de muziekschool Leiden mocht ik mee met de reis naar Toruń in de herfstvakantie van

2007.

De reis is voor het jeugdkoor een geweldige ervaring geworden. Iedereen riep over de gastvrijheid, die men ervoer bij hun verblijf in de gastgezinnen.

De muziekschool van Toruń heeft ons een riante ontvangst geboden en we mochten optreden in een prachtige ambiance in het hart van Toruń.

De zaal was nagenoeg vol en het publiek was dolenthousiast. Het was voor het jeugdkoor een overweldigende ervaring in deze situatie te mogen optreden.

De organisatie was uitstekend en ook de busreis was prima verzorgd.

Heel veel dank aan de stedenband Leiden – Toruń, dat ons de eer gaf met deze reis mee te mogen. 🐸

Wim de Ru

Oxford of Toruń, zal ons contact ertoe doen?

In oktober was ik in de gelegenheid een bezoek te brengen aan twee steden waarmee Leiden al jaren een band heeft. Aan Oxford, waarmee al sinds 1946 een band bestaat; en aan Toruń, met een officiële stedenband vanaf 1988. Belangrijkste overeenkomsten met Leiden voor zaken die mijn portefeuille betroffen waren: historische steden waar de huizenbehoefte hoog is, starters moeilijk eigen huisvesting vinden en de huur- en kooprijzen net zo snel stijgen als in Leiden.

Leiden verschilt zowel met Toruń als Oxford omdat onze vrije bouwruimte beperkt is. In mijn discussies met betrokkenen blijkt dat meer bouwruimte niet alleenzalmakend is. In Toruń is er bijvoorbeeld wel veel meer grond om te bouwen, maar dit betekent dan wel dat de nieuwe bewoners erg veraf komen te wonen van alle voorzieningen en werk. De gemeente heeft in vergelijking met Leiden ook weinig invloed op het bouwen buiten de binnenstad. (Het merendeel van de oude gebouwen in het centrum blijkt in gemeentelijke hand.). Een regel zoals wij die kennen dat de gemeente bij aanwijzing eerste kooprechten heeft, leek mijn gesprekspartners wel wat. Overigens was ik onder de indruk van het opknappen van de binnenstad, zodat die zeer aantrekkelijk is geworden om er te verblijven.

De vergroting van de koopkracht van de Polen die in het buitenland, vooral in Engeland, zijn gaan werken en ook in onze regio, heeft geleid tot gigantische prijsstijgingen in de afgelopen twee jaar.

Een voorbeeld: de prijs van een flat die twee jaar geleden werd gekocht voor omgerekend €125.000 is nu niet minder dan €200.000.

Oxford heeft veel groene ruimte, maar die mag niet bebouwd worden om het typische Engelse landschap daar te behouden. Vandaar dat men toch vooral in de binnenstad de woningvoorraad probeert te verdichten en te vervangen.

De universiteit is daar de grootgrond-bezitter waarmee wordt samengewerkt. Zij had een hele goede manier om alle inwoners van Oxford te betrekken bij de nieuwe plannen door middel van een brochure met informatie en vragen. Ook van het afsluiten van de binnenstad kunnen wij wel wat opsteken. Onze gastheer heeft mij wel tig keer uitgelegd dat hij alleen via een ingewikkelde route

bij het centrum kon komen, anders moest hij een vette boete betalen. En het werkt, met daarnaast een zeer intensief busvervoersysteem, een dwingende rondweg, hele grote P en R terreinen (1700 plekken) en dan misschien iets gehoorzamere burgers. Ik kan mijn mede-commissieleden met bereikbaarheid in het pakket aanbevelen een keer naar Oxford te gaan en met de collega raadsleden te praten. Weet ook nog wel wat leuke gastgezinnen.

Oxford was voor mij een echt werkbezoek. Drie dagen programma en twee uur bezoek aan de stad. Toruń had voor mij daarom een dikke plus, omdat de Leidse groep zeer divers van aard was, waardoor ik veel nieuwe zaken heb gehoord en boeiende mensen heb ontmoet. Wie heeft er een busreis van 2 x 14 uur met een zanger, een koor, automatiseerders, Leidse kunstenaars, COC, Cardea, Hortus en trouwe Toruń-gangers vanaf 1985? Vervolgens hebben die weer contact met Poolse vertegenwoordigers én gastgezinnen. Kortom, verhalen.....

Beide bezoeken waren voor mijzelf weer een goede blik naar buiten. Het zet je weer aan het denken over de eigen stad, is leerzaam en vergroot de Leidse blik. Ja, dit soort internationaal contact zal er toe doen, juist in onze huidige samenleving, waar het lijkt dat we ondanks alle moderne media steeds kleiner gaan kijken en denken.

Het is een aanbeveling voor veel mensen ook die kans eens te grijpen en met ieders eigen achtergrond contacten te leggen in Toruń en Oxford. Complimenten voor de beide stichtingen en de ambtelijke ondersteuning. 🍷

Marion van Dongen

Raadslid PvdA

commissie Ruimte en Bereikbaarheid

Bezoek aan drukkerijmuseum

Cardea Jeugdzorg in Toruń, Polen

Cardea Jeugdzorg deed dit jaar voor het eerst mee aan de stedenbandreis van Leiden en Toruń (23-27 oktober 2007). Ons doel was contacten te leggen met jeugdzorg-instellingen in Toruń, omdat we in de toekomst een uitwisselingsprogramma voor jongeren willen opzetten.

Cardea Jeugdzorg helpt kinderen, jongeren en hun ouders in Zuid Holland – Noord. Veel van onze cliënten komen uit Leiden. In Leiden hebben we allerlei afdelingen en projecten voor jongeren van 12-20 jaar: het daghulpcentrum voor oudere jeugd, allerlei vaardigheidstrainingen, crisisopvang, begeleid wonen en arbeidstoeleiding (Werkhotel) en dergelijke.

Voor Dom Dzieck "Mlody Las"

We hebben gemerkt dat activiteiten in het buitenland (ervaringsleertochten, jongerenuitwisselingsprojecten) jongeren een enorme impuls geven om hun eigen leven – ondanks hun problemen – op de rails te zetten. We horen ook van collega-instellingen dat zulke projecten goed werken. Daarom zoeken wij partners om uitwisselingsprogramma's op te zetten. Eerder is er een groep jongeren op ervaringsleertocht geweest in het Zuid-Westelijk deel van Polen en dat is goed bevallen. Alle reden dus om in Polen – onder andere via de stedenband – partners te zoeken.

We bezochten in Toruń vier organisaties, ieder met een zeer eigen hulpaanbod. Bij drie daarvan zagen we goede aanknopingspunten om in de toekomst samen te werken. Dom Dziecka "Mlody Las" is een kindertehuis voor kinderen en – vooral – jongeren. Er kunnen 60 kinderen en jongeren worden opgenomen, 30 in de crisisopvang, 30 voor langdurig verblijf. Ooit was het tehuis een grootschalige instelling waar 120 jongeren woonden. Nu streeft men er naar om steeds kleinschaliger te gaan werken: door kleine leef-groepen, gezinshuizen en pleegzorg. Ook is men bezig gezinsbegeleiding te introduceren zodat kinderen en jongeren – als het even kan – terug kunnen naar huis. Qua aanpak zijn er parallellen met onze ontwikkeling van de afgelopen jaren. Dit kindertehuis was zeer geïnteresseerd in samenwerking.

We bezochten ook Kujawsko-Pomorska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Huftców Pracy (provinciaal vrijwillig arbeidskorps). Deze organisatie verzorgt onder andere arbeidstraining en begeleid wonen voor jongeren. We zagen veel over-eenkomsten in doelgroep en werkwijze met ons eigen Werkhotel. Ook met deze organisatie zien we goede mogelijkheden tot uitwisseling.

De Miejski Osrodek Pomocy Rodzinie (Sociale Dienst voor Familie) bijvoorbeeld is een centrum voor ambulante hulp aan gezinnen. Hun aanpak toont parallellen met onze begeleiding van kinderen, jongeren en ouders. Dit biedt aanknopingspunten voor een uitwisseling van expertise door (gezins)-begeleiders.

Het vierde werkbezoek was bij het Gabinet Terapii Psychoruchowej (Psychobewegingstherapie) „Karuzela”. Dit is een soort particuliere praktijk voor psychomotore therapie, die zich richt op kinderen en jongeren met een lichmalijke en/of geestelijke handicap.

Wat ons opviel was de grote betrokkenheid van alle mensen die we spraken bij hun werk. Jeugdzorginstellingen moeten het in Polen met heel wat minder middelen en faciliteiten doen dan in Nederland. Maar de motivatie van management en uitvoerders om met weinig middelen veel te doen, viel keer op keer op.

Vanuit Cardea hebben we eerder contact gehad met jeugdzorginstellingen uit voormalige Oostbloklanden, zoals Hongarije en Letland. We merkten iedere keer dat er daar ontwikkelingen gaande zijn, die ons een spiegel voorhouden en waar wij nieuwe ideeën uit kunnen putten. Dus niet alleen voor jongeren is uitwisseling leerzaam, maar ook professionals kunnen er hun voordeel mee doen.

We zijn van plan de samenwerkingscontacten met jeugdzorginstellingen in Toruń verder uit te bouwen. De stedenband Leiden-Toruń biedt daartoe mogelijkheden. We kunnen aansluiten bij het EU-programma Youth in Action, bedoeld voor uitwisselingen tussen groepen jongeren. We kunnen wellicht een programma starten waarin professionals over en weer kennis en expertise delen, bijvoorbeeld in een miniconferentie met meerdere landen en instellingen.

De ideeën zijn er. Daarvoor heeft ons werkbezoek aan Toruń in ieder geval gezorgd. Nu is het zaak dat verder uit te werken en te concretiseren. Daar zullen we zeker ook jongeren bij betrekken.

Cardea heeft een actieve jongerenraad, die in het verleden heeft bewezen zijn mannetje te staan bij het nemen en uitwerken van initiatieven.

De delegatie van Cardea Jeugdzorg,

Ria v.d. Plas, Catelijne Sillevius, Rob Jezek

Weerzien met weeshuis

Sinds een aantal jaren bestaat er een vast contact vanuit Leiden met een kindertehuis voor weeskinderen in Toruń. Deze instelling heet simpelweg Dom Dziecka nr 2, of Kinderhuis nr 2. Zo werd met Leidse giften een busje aangekocht, dat ik samen met het gemeenteraadslid (nu overleden) Daniel Schoonderwoerd den Bezemer naar Polen bracht. Deze bus doet nog steeds goede dienst als vervoermiddel voor de kinderen, voor educatieve doeleinden en uitstapjes.

Bij mijn bezoek de afgelopen herfstreis mocht ik de directrice Grazyna Brzezinska een uit diverse Leidse bronnen bijeengebracht bedrag van 400 zloty overhandigen (ruim 110 euro). Dit geld wordt onder meer besteed aan een extra'tje voor de vele vrijwilligers in het opvangtehuis. Een rugzak met Nederlandse zoetigheden die was aangeleverd door een oud-Toruń-gangster werd ook graag in ontvangst genomen. Op het kantoor hing een schilderij van de Leidse kunstenaar Kitty dat in 2004 ter beschikking was gesteld.

Alles bij elkaar blijkt men belangstelling, en op gezette tijden bescheiden steun, zeker op prijs te stellen.

Bram Pater

COLUMN: PLEIDOOI VOOR LEIDSE POLEN

Je hebt Leidse grachten, Leidse stegen, Leidse musea, monumenten en mensen, Leidse kaas, Leidse studenten en Leidse politici, maar ook: Leidse Polen. Hoeveel, waar en waarom? Dat is de vraag. Je ziet ze niet altijd staan. Maar je hoort ze soms wel, als je zelf een paar woorden Pools verstaat, in Leidse supermarkten, in het café, op het perron, bij de bushalte. En een paar keer per maand natuurlijk in de R.K. Kerk aan de Herensingel, waar diensten in het Pools worden gehouden voor de Polonia van Leiden en Omstreken.

R.K. Kerk aan de Herensingel

Het kunnen gewoon uitwisselingsstudenten zijn of

assistenten in opleiding in bètavakken waarvoor geen Nederlanders meer te krijgen zijn. Er is een klein plukje Poolse partners van Nederlanders. Die zijn 110 procent ingeburgerd en die spreken niet zo vaak meer hun landstaal. Daar heb ik het nu even niet over. Maar meestal zal het om au-pair-meisjes gaan, die net zoals de Duitse dienstmeisjes van rond de Eerste Wereldoorlog vooral te vinden zijn aan de Witte Singel of de Rijnsburgerweg of onder de rook van Leiden in Oegstgeest. Of om Polen die zich hier als klusjesman, zelfstandige zonder personeel of uitzendkracht min of meer tijdelijk hebben gevestigd. Sommigen heel legaal, terecht profiterend van de mogelijkheden die het lidmaatschap van de Europese Unie voor arbeidsmigranten heeft opgeleverd. Anderen met allerlei grijstinten van zwart werk.

Dezelfde uitersten zullen gelden voor de gradaties van relatieve welvaart en allerlei vormen van uitgebuit worden. En bij dit laatste is het weer lastig onderscheid

te maken tussen noodgedwongen barre woon- en andere sociale omstandigheden en zelfgekozen soberheid met het oog op sparen voor thuis. Daar wacht immers werkloosheid of een inkomen dat minder dan een vijfde bedraagt. De meeste Polen in onze regio zitten, al dan niet goed begeleid en verzorgd door hun tijdelijke werkgever, in de bollenstreek, in Hillegom en Noordwijkerhout. Maar zeker is dat ook in Leiden en randgemeenten vele Polen wonen en werken.

Wat heeft dit alles nu met de Stedenband van Leiden met Toruń te maken? Moeten wij ons als stedenbandstichting nu ook al bemoeien met Poolse immigranten in ons land? Een stedenband is toch geen kerstboom waaraan je alles wat Pools is kunt ophangen?

Nee, natuurlijk zijn er grenzen aan onze werkzaamheden. We gaan ons niet bezighouden met de voors en tegens in het algemeen van Poolse migranten of hun problematiek eventjes oplossen. Maar is het eigenlijk niet gek dat we ons als stedenband tot nu toe nooit eens richten op de Polen die zich in onze eigen stad hebben gevestigd? Dat

we contacten met Polen die hier feitelijk aanwezig zijn, gewoon aan het toeval overlaten?

Het algemene doel van stedenbanden en ook van onze eigen stedenband is bevordering van wederzijds begrip tussen inwoners van verschillende landen, waarbij als middel de band tussen de eigen gemeente en een buitenlandse stad wordt ingezet. Dan zou het jammer zijn een kans in eigen stad te laten liggen. En de mogelijkheid bestaat zelfs dat er Polen uit Toruń en omgeving tussen ons wonen. Hoe die kans benut wordt is een tweede. Maar dat onze stedenband op allerlei manieren verrijkt kan worden door contacten met Polen in onze eigen omgeving, lijkt mij beslist een positieve zaak, al was het alleen maar om vooroordelen in de samenleving te helpen bestrijden, waar we als stedenband ook mee worden geconfronteerd.

Wie denkt en doet er mee? 🇳🇱

Gerard J. Telkamp

Polen na de verkiezingen

Op 21 oktober vonden er verkiezingen plaats in Polen, met een verrassende uitslag: Burgerforum, de partij van de liberale oppositieleider Donald Tusk, versloeg met ruime meerderheid de regerende partij van Jaroslaw Kaczynski. Vanwaar deze plotselinge verschuiving in de volksgunst, en wat voor gevolgen zal dat hebben voor het politieke klimaat in de komende jaren?

Tijdens de jaarlijkse contactavond van de Stedenband op 10 november jl. hebben bezoekers die met zulke vragen rondliepen, een uur lang geboeid kunnen luisteren naar Malgorzata Bos-Karczewska. Mw. Bos-Karczewska is journalist en een in Amsterdam afgestudeerd econoom. Zij houdt zich vooral bezig met informatievoorziening

De nieuwe premier van Polen, Donald Tusk (Foto Reuters)

voor de Poolse gemeenschap en over Polen en beheert het Nederlands- en Poolstalige portaal www.polonia.nl. Zij is als weinig anderen op de hoogte van de Poolse politiek.

Een televisiedebat, een week voor de verkiezingsdatum,

gaf volgens haar de doorslag. Anders dan Kaczynski, die als vanouds tegen de vermeende interne en externe vijanden van Polen tekeer ging, schetste Tusk vooral een positief beeld van Polens toekomst. Polen moet de weg opgaan van een economisch wonder, vergelijkbaar met dat in Ierland, en moet ophouden overal bedreigingen te zien.

Tevoren dachten nog alle waarnemers dat de gebroeders Kaczynski - Jaroslaw als premier en leider van de partij Recht en Rechtvaardigheid, zijn tweelingbroer Lech als president - de verkiezingen zouden gaan winnen. Ze hadden een stevige campagne gevoerd, ze hadden alle media in handen, ze schuwden geen middel om hun tegenstanders zwart te maken.

In het binnenland waren ze een heksenjacht begonnen op alle politici die iets met het vroegere communistische regime te maken hadden. In de Europese Unie eisten ze voor Polen voortdurend een uitzonderingspositie op, zoals extra stemmen in de besluitvorming omdat in de Tweede Wereldoorlog zoveel Polen door de Duitsers vermoord waren. Hun stijl van politiek bedrijven kenmerkte zich door vijandbeelden, polarisatie, populisme.

Direct na het televisiedebat kwam er onder de jeugd een campagne op gang om te breken met de sfeer van onderlinge beschuldigingen en ruzies, die ook door Tusk bekri-

tiseerd was. Jongeren stuurden elkaar massaal oproepen om te gaan stemmen en te kiezen voor een modern, pro-Europees beleid.

De verkiezingsuitslag (44 procent voor Burgerforum, 31 procent voor Recht en Rechtvaardigheid) wordt dan ook algemeen gezien als een overwinning van de jeugd op de wantrouwige en angstig ingestelde oudere generaties.

Daarnaast maakte de uitslag ook een duidelijke regionale scheiding zichtbaar: Het Oosten (ooit Russisch) stemde in meerderheid Recht en Rechtvaardigheid, het Westen (voorheen nog Pruisisch) en het Zuiden (voorheen Oostenrijks) stemden Burgerforum.

President Lech Kasczynski

De verkiezingsstrijd was overigens een strijd tussen twee conservatieve partijen. Burgerforum is weliswaar liberaal, maar tevens uitgesproken conservatief.

Om een parlementaire meerderheid te krijgen zal Burgerforum moeten samenwerken met de kleinere Boerenpartij. De sociaal-democraten komen daarvoor niet in aanmerking, ze worden nog teveel vereenzelvd met het vroegere communistische bewind. Radicaal vernieuwende wetgeving kan nog steeds getroffen worden door een veto van de zittende president Lech Kasczynski. Het staat nog te bezien of de nieuwe coalitie

in staat is op beslissende momenten met de linkse oppositie samen te werken om zo'n veto ongedaan te maken. Het is dan ook een illusie om te denken dat er op korte termijn een echt vooruitstrevend beleid komt op terreinen die met seksualiteit te maken hebben.

Er is wel een verklaring voor de ultra-conservatieve stemming in de afgelopen jaren: de hervormingen van de jaren 90 zijn veel te snel gegaan, er zijn veel mensen en groepen die zich door invoering van de markteconomie bedreigd gingen voelen.

Dit verschijnsel deed zich trouwens ook voor in andere Europese landen, zie de opleving van het Vlaamse nationalisme in België. In Zwitserland hebben onlangs de populistische partijen nog gewonnen. Europa en de globalisering roepen nu eenmaal tegenkrachten op, die soms moeilijk te beheersen zijn.

Toch betekent de uitslag een verbetering: de nieuwe meerderheid is pragmatischer en diplomatieker, men zal alles doen om het geschonden imago van Polen in buitenland te herstellen.

Het politieke systeem wordt stabielere dan in voorgaande jaren, toen er aan de oprichting van politieke partijen geen einde leek te komen. Er zijn nu nog maar vier politieke partijen in het parlement. Polen heeft nog geen christen-democratische partij, maar ook zonder zo'n partij is te verwachten dat de sterke polarisatie tussen links en rechts vermindert en dat de hoofdstroom meer naar het midden zal schuiven. 🇵🇱

Joep Creyghton

Bezoek aan een speciale basisschool

Wij zijn alle vier werkzaam als leerkracht op een school voor Speciaal Onderwijs in Den Haag. (Een van ons woont in Leiderdorp; zo raakten we op de hoogte van de stedenband met Toruń.)

De Cor-Emous-school is een school voor leerlingen met spraak- en taalproblemen en slechthorende leerlingen. De leerlingen hebben vaak ook andere problemen, zoals autisme, ADHD en/of psychiatrische problemen.

Dinsdagavond 23 oktober vertrokken wij, Angeliek, Wilma, Rita en Gita richting Polen, met als eindbestemming Toruń. Zoals afgesproken gingen wij op donderdagochtend direct naar de school waaraan we gekoppeld waren. Wij waren allen zeer benieuwd. Hoe wordt er gewerkt op een dergelijke school? Barbara, de logopediste, wachtte ons al op.

School no. 7, de school waar we ontvangen werden, omvat een 6-jarige basisschool en een 3-jarig gymnasium. Het gymnasium is een soort midden-school; daarna kan gekozen worden uit diverse schooltypen. Het aantal jaren dat leerlingen op de basis- en middelbare school zitten, is 12 of 13. De kinderen gaan vanaf hun derde naar wat in het Engels/Duits werd omschreven als de *kindergarten* ofwel kleuterschool en ze zijn vanaf hun zesde

leerplichtig. Met 6 jaar komen ze in groep 0. Deze klas wordt aangeboden op de kleuterschool of op de basisschool. In groep 0 (ons omschreven met de Engelse term pre-school) leren ze klanken en letters herkennen. Het echte lezen, schrijven en rekenen begint als ze 7 jaar zijn in de eerste klas.

School no. 7 is een staatsschool. De school heeft geïntegreerde klassen. Dit zijn klassen waarin slechthorende kinderen zitten, naast leerlingen zonder specifieke handicaps. De instructie wordt klassikaal gegeven aan alle leerlingen. De kinderen met slechthorende problemen (die o.a. hoortoestellen, cochleair implantaat, adhd, en/of autisme hebben) zitten bij elkaar. De onderwijsassistent ondersteunt de instructie met gebaren. Zij zorgt ervoor dat deze leerlingen de opdracht kunnen

verwerken. Vanaf 2 slechthorende leerlingen mag een onderwijsassistent aangesteld worden. De assistent werkt 18 uur per week met de kinderen. Een gewone klas telt maximaal 25 leerlingen, een geïntegreerde klas 20.

In de kindergarten was een aantal klassen niet op school vanwege een uitstapje. Twee groepen zaten te eten. Er werd een gymles gegeven, begeleid op piano. De leerkracht had hulp van twee onderwijsassistenten.

In de preschool of groep 0 krijgt een groepje van 6 kinderen 2 uur per week intensief aanvankelijk (voorbereidend) leesonderwijs. Na training van het gehoor werd gebruik gemaakt van dyspraxiegebaren (klankondersteunende gebaren), soms van gebarentaal.

Er was geen soundfield-systeem aanwezig. (Dat is een systeem waarbij de spreker gebruik maakt van een microfoon. In de ruimte hangen versterkers die voor elke persoon in die ruimte het geluid versterkt.) Ook gebruikte de leerkracht geen zender (een microfoontje dat geluidsignalen versterkt voor kinderen met een gehoorapparaat.). De leerkracht werd bijgestaan door een assistent. De leerkracht trainde eerst klankherkenning, later de uitspraak.

Ook de logopedist gebruikte geen zender, wel veel dyspraxiegebaren.

Leerkrachten gaan alleen op huisbezoek als het urgent is of bij zware problemen; in andere gevallen worden de ouders op school uitgenodigd.

Verder bezochten we lessen in de eerste, derde en zesde klas. In al deze klassen werkte een assistent met een groepje slechthorende leerlingen. Tot slot was er een evaluatie met de directeur, een psycholoog en alle leerkrachten, logopedisten en assistenten bij wie we die ochtend op bezoek waren geweest. Hier werden veel ideeën en ervaringen in het werken met slechthorende kinderen uitgewisseld.

We vonden het een leuke ervaring om te zien hoe er op deze school les werd gegeven. Tegen de verwachting in zag alles er goed georganiseerd uit. Er waren zelfs bepaalde zaken waar wij in Nederland van zouden kunnen leren! 🐾

Angeliek, Rita, Gita en Wilma

Tuinen in Toruń

Als collectiebeheerder van de Hortus botanicus Leiden ben ik deze keer mee geweest naar Toruń om contacten te leggen met collega's, en om te zien of we kennis, materiaal en mensen zouden kunnen uitwisselen. Mijn eerste contact was met de Zoöbotanische tuin in Toruń, aan de Bydgoska 7, ten westen van de oude stad bij de rivier. Leszek Wasielewski, bioloog en onderdirecteur van de tuin, nodigde mij uit om te komen kijken.

Ik werd ontvangen door Leszek en degene die verantwoordelijk is voor educatie, Monika Stanczak. Ze hadden een heel programma opgesteld. Uit onze groep was ook Rosa Steenvoorden-Scharn, die aan milieu-educatie werkt, met haar gastvrouw naar de tuin gekomen. We werden met koffie en peperkoek ontvangen, en kregen eerst een presentatie over de geschiedenis en

Wisent (Foto: PR)

activiteiten van de tuin, in hun mooi ingerichte educatieruimte.

De tuin is in 1797 als privé-park gesticht. In de 20e eeuw is men er begonnen met het opzetten van een verzameling dieren. Deze hortus meet nu iets minder dan 4 hectare en herbergt meer dan 50 verschillende soorten en variëteiten bomen, en 291 dieren van 77 verschillende soorten, variërend van een paar wisenten (met een dit jaar geboren jong) en een lynxen-familie, tot een sneeuwuil, stokstaartjes, boom-kikkers en papegaaien. Op de tweetalige website (<http://www.zoo.torun.pl>) is allerlei informatie over de dieren, planten en activiteiten te vinden. Ze timmeren internationaal aan de weg door deel te nemen aan internationale fokprojecten en bijvoorbeeld Dreamnight at the Zoo.

Ze zijn bezig zich aan te sluiten bij de grote internationale diertuin-organisatie, maar daarvoor moet eerst hun himalayabeer een beter hok hebben. Ze hebben sponsors en doen aan fundraising bij het publiek – dat klinkt allemaal heel vertrouwd!

Ze hebben zo'n 65.000 bezoekers per jaar, waaronder veel kinderen. Voor kinderen, van jong tot oud, is een

indrukwekkende hoeveelheid educatieve programma's ontwikkeld, waar wij nog heel wat van kunnen leren. Wat onderzoek betreft, ondersteunen ze bijvoorbeeld onderzoek naar oude fruitrassen, en naar broedgedrag van de Grote zaagbek (bij ons een wintergast). Ook bezochten we een tentoonstelling met natuurfoto's in een

Himalaya-beer heeft een nieuw hok nodig. Foto:PR

mooi opgeknapt, traditioneel houten gebouw.

De universiteit van Toruń is gesticht in 1945 en vernoemd naar Nicolaus Copernicus, die beroemd is geworden vanwege zijn theorie dat de zon in het midden van het zonnestelsel staat, en niet de aarde. Wat mij opviel bij het bekijken van de website (<http://www.umk.pl/en/>) is dat er met veel buitenlandse universiteiten betrekkingen bestaan op allerlei vakgebieden, maar niet met de Leidse universiteit.

Er is een grote faculteit Biologie en Aardwetenschappen aan verbonden, met een spiksplinternieuw gebouw (met een heel klein fietsenrekje en een hele grote parkeerplaats ervoor). In een mooie collegezaal heb ik mijn powerpoint over de Leidse Hortus gepresenteerd, voor enkele tientallen Poolse biologen en studenten.

De botanische tuin van de universiteit (Gagarina 9), heeft een oppervlakte van 200 m² en bestaat uit een klein kassencomplex met een verzameling planten voor het onderwijs aan economische gewassen, en met vertegenwoordigers van plantengroepen zoals varens, naaktzadigen en bedektzadigen.

Mijn gids, de botanicus professor Lucjan Rutkowski, is dendroloog en verzamelt en kweekt eiken, zo te zien allemaal uit het voormalige Oostblok. Hij geeft colleges in ecologie en plantkunde, en ik ontdekte op internet een (poolstalig) botanisch leerboek van zijn hand.

Taal was een beetje een probleem: voor zijn generatie is de eerste en beste vreemde taal nog steeds het Russisch. Zijn droom is het aanleggen van een Japanse tuin – er schijnen in Toruń op het ogenblik vrij veel Japanners te wonen. Ik heb hem van harte uitgenodigd om in Leiden naar onze Japanse tuin te komen kijken en gebruik te maken van onze Japanse contacten.

Hopelijk komt er in mei een Poolse zoöbotanische delegatie naar Nederland! 🇵🇱

Gerda van Uffelen (uffelen@hortus.leidenuniv.nl)

Colofon

Leiden – Toruń is de nieuwsbrief van de Stichting Stedenband Leiden - Toruń en is bestemd voor iedereen die is geïnteresseerd in de stedenband.

Redactie: Joep Creyghton, Greet Dusseldorp, Bram Pater, Gerard Telkamp.

Opmaak: Bram Pater.

Eindredactie: Gerard Telkamp.

Redactieadres: gerardjtelkamp@hetnet.nl

Stichting Stedenband Leiden-Toruń

Voorzitter:

Dirk Jan Binnendijk

telefoon: 071 - 541 65 64

E-mail: djbinnendijk@xs4all.nl

Secretaris:

Carel van Ingen,

telefoon: 071 - 516 70 29

fax: 071- 516 50 04

Postbus 9100

2300 PC Leiden

E-mail: c.van.ingen@leiden.nl

Website: <http://go.to/stedenband>

Do zobaczenia!